

Облік та оподаткування

УДК 657.6: 658.14/.17

DOI <https://doi.org/10.5281/zenodo.18144902>

**Теоретичні та організаційні засади обліково-аналітичного забезпечення
податкового менеджменту підприємства та реалізації його податкової
політики**

Яремко Ігор Йосафатович,

доктор економічних наук, професор кафедри обліку та аналізу,
Національний університет «Львівська політехніка»,
м. Львів, Україна, <https://orcid.org/0000-0003-3556-0609>

Плекан Марія Володимирівна

кандидат економічних наук, доцент кафедри обліку та аналізу,
Національний університет «Львівська Політехніка»,
м. Львів, Україна, <https://orcid.org/0000-0003-2715-1290>

Прийнято: 14.12.2025 | Опубліковано: 29.12.2025

Анотація. У статті розкрито значимість функцій обліково-аналітичного інформаційного інструментарію в системі податкового менеджменту підприємства. Доведено, що результативність управління процесами оптимізації податкового навантаження та реалізація податкової політики підприємством залежить від правильно вибудованої системи ціле орієнтованих інформаційних та аналітичних інструментів. **Метою дослідження** є проведення теоретичного аналізу відповідності використовуваних в сучасній практиці систем обліково-аналітичного забезпечення інформаційним потребам управління та адміністрування податками в реальних українських умовах.

Методи. Загальна методика дослідження спирається на базису основу проведення нормативно-правового аналізу, результати якого дають змогу оцінити відповідність використання методик податкового обліку та аналізу для сучасної практики управління податковими платежами. Методологічною основою дослідження стали загальнонаукові методи пізнання явищ та процесів, пов'язані зі сферою використання обліково-аналітичного інструментарію в системі податкового менеджменту.

Результати дослідження підтвердили, що перманентні зміни вітчизняного суспільно-економічного середовища та податкового законодавства об'єктивно зумовлюють потреби адаптації бухгалтерського відображення податкових зобов'язань та вироблення відповідних методів аналізу податкового навантаження на підприємство. Сформульовано напрямки розробки адекватного обліково-аналітичного інструментарію для податкового менеджменту підприємств та державного адміністрування податків.

Висновки. Запропоновано окремі аспекти удосконалення організаційних засад й методик побудови обліково-аналітичного забезпечення, що дасть змогу управлінській системі підприємства розробляти раціональні заходи з оптимізації платежів за податками та зборами і формувати ефективну податкову політику. Зокрема, відображення в аналітичних рахунках податку на додану вартість, відстрочених податкових активів та податкові зобов'язань, а також розробки облікової політики з урахуванням потреб в інформації податковим менеджментом.

Ключові слова: підприємство, підсистема управління податками, обліково-аналітичне забезпечення, податкове навантаження, податкова політика.

Theoretical and organizational principles of accounting and analytical ensuring the company's tax management and its tax policy implementation

Ihor Yaremko,

Doctor of Economic Sciences, Professor
of the Department of Accounting and Analysis,
Lviv Polytechnic National University,
Lviv, Ukraine, <https://orcid.org/0000-0003-3556-0609>

Mariia Plekan

Ph.D. (Economics), Associate Professor
of the Department of Accounting and Analysis,
Lviv Polytechnic National University,
Lviv, Ukraine, <https://orcid.org/0000-0003-2715-1290>

Abstract: The materials of the article consider and prove the significance of the functional role of accounting and analytical information tools in the tax management system of an enterprise and in the processes of state administration of tax payments. It is argued that the effectiveness of tax decisions in managing the processes of tax policy implementation by an enterprise depends on a properly built system of holistically oriented information and analytical tools.

Objective: The purpose of the study is to formulate individual organizational, methodological and practical aspects of improving the whole-oriented system of accounting and analytical support for managing the processes of optimizing the tax burden and implementing a rational tax policy by the enterprise. The declared purpose of the study is based on a theoretical analysis of the compliance of accounting and analytical support systems used in practice with the information needs of tax and fee management in real Ukrainian conditions.

Methods: The methodological basis of the study was the general scientific

methods of cognition of phenomena and processes related to the sphere of use of accounting and analytical tools in the tax management system. Methods of theoretical analysis were used in the formalization of the object of study, revealing its significance for the development of tax policy and rational management of taxation processes directly by the enterprise. General approaches of the study are based on methods of regulatory and legal analysis, the results of which made it possible to assess the relevance of the use of tax accounting and analysis methods for modern practice of tax payment management.

Results: It is substantiated that permanent changes in the domestic socio-economic environment and tax legislation under the influence of wartime require appropriate adaptation of accounting methods and methods of analyzing the tax burden on the enterprise. The directions for improving the theoretical and organizational foundations of accounting and analytical support for the development of rational measures to optimize calculations for taxes and fees are argued.

Conclusions: Ways of improving the whole-oriented system of accounting and analytical support for increasing the efficiency of management decisions in the field of tax and fee collection are proposed. The implementation of the above recommendations in the practical activities of the enterprise will contribute to the optimization of the tax burden by evenly directing funds when the enterprise conducts its financial and economic activities. In particular, the reflection in analytical accounts of value added tax, deferred tax assets and tax liabilities, as well as the development of accounting policies taking into account the needs of tax management in information. The parameters of developing an analysis methodology adaptive to the conditions of the national economy are outlined, which allows not only to assess the tax pressure itself, but also to outline the impact of changes in the state's tax policy on the financial and economic potential of the enterprise. The basic indicator for assessing tax burden is proposed to be profit, revenue, added value or an indicator of the market value of the business, which mutually form the results of tax analysis.

Keywords: enterprise, tax management subsystem, accounting and analytical

support, tax burden, tax policy.

Постановка проблеми. В рамках будь-якої національної економіки сфера оподаткування розглядається у взаємозв'язку з раціонально вибудованими державною податковою політикою та організованим на підприємствах податковим менеджментом з виробленою ним податковою політикою. Разом з тим об'єктивним є той факт, що «питання пошуку ідеальної податкової моделі навіть на теоретичному рівні не може бути вирішене, тому що всі країни різні» [1]. З введенням податкових змін під час воєнного стану актуалізувались питання формулювання адекватного обліково-аналітичного інструментарію для податкового менеджменту підприємств та державного адміністрування податків. В реальних українських умовах «виникає потреба дослідження питань інструментарію оцінки податкового навантаження та його обліково-аналітичного забезпечення» [2].

Виходячи із реального і прогнозованого на оглядову перспективу українського економічного середовища «оптимізація податкового навантаження на підприємства передбачає розробку активно-адаптивної моделі, яка враховує перманентні зміни податкової ситуації і відповідно реагує на ці зміни» [3]. Впровадження на вітчизняних підприємствах ефективною моделі оптимізації податкового навантаження можна здійснити на основі «продуманої» державної і на рівні суб'єкта господарювання податкової політики. Скоординована їх взаємодія сприятиме, як очікується, стабілізації фінансово-економічного функціонування підприємств, збалансовуючи у свою чергу можливості держави й місцевих органів самоврядування виконувати свої соціально-економічні функції. Актуальність досліджень за пропонованим у статті напрямом аргументується тим, що ефективність управління й координування податками значною мірою досягається завдяки адекватно організованій на підприємстві обліковій інформаційній системі та вироблення відповідних методів податкового аналізу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Розробки у розглядуваній теоретико-прикладній сфері носять дуалістичний характер, охоплюючи загальнодержавний рівень та безпосередньо податковий менеджмент підприємства. На обох рівнях управління податковими зборами і платежами значима функція належить раціонально сформованій системі бухгалтерсько-інформаційних та аналітичних інструментальних засобів. На погляд певної групи науковців для фіксації та відображення «податкових процесів» доцільним є формування окремої бухгалтерської підсистеми у формі «податкового обліку». У публікації В. Савченко, Л. Кононенко та О. Пальчук [4] дотримується позиція, що «в умовах зближення норм оподаткування за податковим кодексом з методологією бухгалтерського обліку слід обговорювати питання про доцільність виокремлення податкового обліку». Як аргументацію для підтримки такого підходу Д. Вакулик відзначає, що «деталізований облік податкових витрат є надзвичайно важливим, оскільки без достовірної, своєчасної та порівнювальної інформації неможливе управління податковими платежами» [5].

В розробках науковців порушується важливе для реальних українських умов питання використання контрольних-аналітичних інструментів для підтвердження правильності податкової звітності та податкових декларацій. Наприклад, у статті В. Краєвський, О. Костенко та М. Скорик відзначається, що «постійні зміни в податковому законодавстві та власна інтерпретація фіскальними органами законодавства, викликають необхідність незалежного підтвердження податкової звітності» [6]. У публікації О. Побережець та А. Гусєв аргументується, що «відсутність єдиного підходу щодо легальної мінімізації податкового тягаря підприємств шляхом проведення фінансового аналізу є основною невирішеною проблемою» [7]. При цьому, як відзначає Г. Мельничук, «особливої актуальності набуває проблема формування дієвої методики аналізу, цілісної системи методів і показників для оцінки рівня податкового навантаження на підприємство» [8].

При дослідженні шляхів удосконалення всієї системи обліково-

аналітичного забезпечення науковцями розглядається можливість і дієвість використання сучасних технологій. У своєму дослідженні Л. Кононенко, Г. Назарова та О. Оришака роблять висновок, що «одним з найбільш перспективних напрямів організації обліку і аудиту розрахунків за податками і платежами є використання технології «блокчейну», яка дозволяє наблизити процедури обліку та аудиту, здійснюючи їх в єдиному інформаційному та часовому просторі» [9].

У межах аналізу обліково-аналітичного забезпечення податкового навантаження В. Концева та ін. зосереджують увагу на поєднанні теоретичних і прикладних підходів до формування інформаційної бази податкового аналізу. Дослідження акцентує значення бухгалтерської інформації у формуванні системи аналітичних показників, що характеризують рівень і структуру податкового тиску на підприємство. Обґрунтовані авторами підходи формують методичне підґрунтя для вдосконалення податкового аналізу в системі податкового менеджменту суб'єктів господарювання [2].

Використання фінансового аналізу як інструменту оптимізації оподаткування розкривається у працях Л. Кононенко та ін., де він розглядається в контексті управління податковими платежами підприємства. У дослідженні доведено можливості застосування аналітичних процедур для прийняття управлінських рішень, спрямованих на зниження податкового навантаження та підвищення результативності податкової політики. Особливу увагу приділено інтеграції фінансового й податкового аналізу в межах єдиної обліково-аналітичної системи управління [3].

Організаційно-методичні засади формування облікової політики щодо розрахунків за податковими платежами ґрунтовно досліджено у працях О. Буткевич. У центрі уваги перебуває узгодження елементів облікової політики з інформаційними потребами податкового менеджменту, що забезпечує підвищення якості даних для аналізу, планування та контролю податкових зобов'язань. Запропоновані підходи сприяють посиленню цілеспрямованості

обліково-аналітичного забезпечення реалізації податкової політики підприємства [10].

Питання побудови організаційно-інформаційної моделі обліково-аналітичного забезпечення розрахунків за податками розглянуто у дослідженні Л. Беляєвої та ін., де така модель трактується як інтегрована система формування, обробки та використання податкової інформації. Значну увагу приділено структурі інформаційних потоків між обліком, аналізом і контролем у процесі управління податковими зобов'язаннями. Реалізація запропонованої моделі створює передумови для підвищення прозорості податкових розрахунків і результативності податкового менеджменту [11].

Концептуальні принципи формування обліково-аналітичного забезпечення податкової інформації систематизовано у праці І. Могили, де наголошується на необхідності забезпечення її повноти, достовірності та релевантності для управлінських рішень. Дослідження базується на узгодженні вимог бухгалтерського й податкового законодавства з практичними потребами управління. Запропоновані принципи мають прикладне значення для побудови цілісної системи податкового обліку та аналізу на рівні підприємства [12].

Обліково-аналітичні аспекти управління податковими зобов'язаннями підприємства комплексно розкрито у працях Н. Шкромиди та ін., де акцент зроблено на інформаційній підтримці процесів податкового планування і контролю. Дослідження демонструє тісний взаємозв'язок між якістю облікових даних і ефективністю управлінських рішень у сфері податкових платежів. Отримані результати підтверджують доцільність розвитку адаптивних обліково-аналітичних механізмів у системі податкового менеджменту [13].

Особливості формування та реалізації податкової політики суб'єктів господарювання в умовах воєнного стану в Україні проаналізовано у роботі Б. Пшика та ін. У дослідженні висвітлено вплив змін податкового законодавства на фінансову стійкість підприємств і окреслено механізми адаптації їх податкової поведінки до нестабільного економічного середовища. Зроблені висновки

формують теоретичне підґрунтя для обґрунтування необхідності трансформації податкового менеджменту та відповідного обліково-аналітичного забезпечення в умовах воєнної економіки [14].

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. В тематичних розробках не вироблено адаптивних до умов сучасної української економіки воєнного стану та передумов повоєнної відбудови національного господарства підходів та методик організації обліково-аналітичного забезпечення для потреб податкового менеджменту підприємства.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою дослідження є формулювання окремих організаційних, методичних і практичних аспектів удосконалення ціле орієнтованої системи обліково-аналітичного забезпечення для управління процесами оптимізації податкового навантаження та реалізації підприємством раціональної податкової політики.

Виклад основного матеріалу дослідження. В умовах ускладнення глобального бізнес-середовища, посиленого для українських підприємств наслідками воєнної агресії окупанта, оподаткування суб'єктів господарювання актуалізує низку питань. Передусім вони стосуються рівня податкового навантаження на підприємства і процедур адміністрування податків. При цьому система податкового менеджменту підприємства спрямовується на мінімізацію (оптимізацію) податкового навантаження, а функції фіскальних органів зосереджені на наповнюваності бюджетів різних рівнів.

У сфері оподаткування завжди виникає потреба урахування двоїстого характеру податкових платежів. Спрямування платником податків імперативно встановлених платежів до державних чи муніципальних бюджетів або цільових фондів на рівновелику суму скорочує фінансовий потенціал суб'єкта діяльності. Важливим фактором у сфері оподаткування розглядається індикатор прозорості в загальному механізмі оподаткування, який є важливим і з точки зору інтеграції нашої країни у європейський простір та в контексті воєнної допомоги Україні з боку світової спільноти. Розкриття процесів оподаткування здійснюється на

основі облікової та аналітичної інформації, якість якої визнається важливою для стабілізації макро- та мікроекономічних відноси в державі.

Система обліково-аналітичного забезпечення разом з іншими управлінськими інструментами забезпечує інформаційну підтримку реалізації розробленої на підприємстві податкової політики. До них належать податкове планування, податковий аналіз, моніторинг змін податкового середовища, а також контроль за достовірністю визначених і сплачених податкових зобов'язань. Сукупна їхня інформація слугує основою для аналізу податкових ризиків, що в результаті сприяє виробленню раціональних рішень для оптимізації (мінімізації) податкового навантаження підприємства.

Ціле орієнтована модель обліково-аналітичного забезпечення податкового менеджменту на підприємстві вміщує в собі взаємоузгоджену сукупність наведених нижче інформаційних підсистем (рис.1). Важливим управлінським інструментальним засобом розглядається раціонально сформульована податкова політика суб'єкта господарювання, яка в узагальненому сприйнятті представляє собою комплекс заходів (проекцію дій) з виходом на вибір таких альтернативних управлінських рішень, які забезпечують можливо досягну оптимізацію податкового навантаження. Розробка податкової політики ґрунтується на результатах моніторингу існуючої в державі податкової ситуації та прогнозуванні її змін.

З введенням воєнного стану державою прийнято заходи в напрямку пом'якшення умов оподаткування вітчизняних підприємств (насамперед суспільно значимих) для підтримки можливостей їх функціонування [15; 16; 17; 18]. Для практичної реалізації нових імперативних норм і положень відповідного коригування потребує і вся система ціле орієнтованого на податковий менеджмент обліково-аналітичного забезпечення. Бухгалтерська система (податковий облік і податкове звітування) формує інформацію, яка стає основою для здійснення внутрішнього і зовнішнього контролю щодо виконання

підприємством своїх суспільних обов'язків (реалізація фіскальної функції держави).

Рис. 1. Організаційно-інформаційна модель обліково-аналітичного забезпечення розрахунків за податками

Джерело: розроблено авторами на основі [4;5;7;9]

На практиці проблематика стосується відображення в бухгалтерській

системі деяких операцій на основі податкового законодавства; відображення в «податковому обліку» «непродуктивних» витрат, які прямо впливають на фіксацію оподаткованого доходу. Визнання доходів за першою подією спричиняє виникнення податкового зобов'язання і, по суті, його погашення за рахунок відволікання власних оборотних коштів. Необхідним у цій інформаційно-аналітичній системі стає конкретний за видом і методикою аналіз податкового навантаження, результати якого стають вагомим інформативним підґрунтям для багатьох користувачів, включаючи органи державного регулювання економічних процесів (рис.2).

Рис. 2. Спрощена схема процесу обліково-аналітичного забезпечення
податкового менеджменту

Джерело: розроблено авторами на основі [1;2;4;8]

Сутнісна проблематика інформаційно-аналітичного забезпечення у сфері оподаткування загалом зводиться до оптимізації податкового навантаження на підприємство. Йдеться про критерій досягнення балансу між податковою спроможністю платника податків з урахуванням передумов його розвитку та державою за показниками наповнюваності бюджету. Бухгалтерський облік вважається системою, здатною забезпечувати документальну реєстрацію та систематизацію інформації, скоригованої на податкові регламентації. Такого типу дані забезпечують обчислення реальних валових доходів та витрат підприємства, а також появу податкового кредиту і податкового зобов'язання.

Для узагальнення розрахункових взаємовідносин із державним і місцевими бюджетами та спеціалізованими фондами за податками і платежами призначений рахунок 64 «Розрахунки за податками й платежами». Субрахунок 641 «Розрахунки за податками» використовується для обліку нарахувань за конкретними видами податків (податок на прибуток, єдиний податок тощо). На субрахунку 642 «Розрахунки за обов'язковими платежами» фіксується інформація стосовно нарахування і сплати обов'язкових платежів до державного й місцевих бюджетів та фондів. Субрахунок 643 «Податкові зобов'язання» призначений для обліку податкових зобов'язань із ПДВ, на кредиті якого фіксуються суми визнаних податкових зобов'язань, а на дебеті відображаються коригування цих зобов'язань або їх погашення. Субрахунок 644 «Податковий кредит» використовується для обліку податкового кредиту з ПДВ: на дебеті відображаються, сплачені суми ПДВ, а за кредитом – коригування цих сум або їх використання для зменшення податкових зобов'язань.

Обчислення податку на прибуток в бухгалтерському і податковому обліку спирається на різні методологічні підходи до формування показників доходів і витрат, зумовлюючи відмінності між обчисленою сумою прибутку. Застосування різних методик визнання активу чи зобов'язання за даними бухгалтерського та податкового обліку, спричиняє виникнення податкових різниць – відстрочені податкові активи та відстрочені податкові зобов'язання [19]. Останні виникають за умови, коли податковий прибуток перевищує обчислений за бухгалтерським алгоритмом прибуток. При визначенні податку на прибуток відстрочені податкові активи виникають за умови, коли обчислені за правилами бухгалтерського обліку доходи перевищують валові доходи, обчислені відповідно податкового законодавства, або сума витрат, які визначені за правилами бухгалтерського обліку менша, ніж валові витрати згідно податкового законодавства. Методика відображення в обліку та звітності ПДВ сформульована відповідно до приписів чинного податкового законодавства України і містить в собі достатньо ускладнений підхід щодо фіксації податкових

зобов'язань і податкового кредиту та розрахункових взаємовідносин з цього виду податку. Застосування принципу визнання доходів за першою подією зумовлює невідповідність моменту відображення податкових показників моменту визнання доходів і витрат у бухгалтерському обліку.

Рахунок 644 «Податковий кредит» є контрарним (контрпасивним), сальдо на якому може бути тільки дебетовим або відсутнім. За діючою методикою спочатку має бути зменшення податкового зобов'язання (відображення оборотів по дебету рахунку) і лише потім слід відображувати обороти за кредитом цього рахунку. Вважається некоректною кореспонденція рахунків Дт 641 Кт 644 у разі передоплати, оскільки такий запис не відповідає вимогам «Інструкції з бухгалтерського обліку податку на додану вартість», передусім стосовно обліку податкового кредиту. Оскільки, в цьому випадку сальдо вказаного рахунку стає кредитовим з візуалізацією повторного нарахування ПДВ. Некоректність такого бухгалтерського запису стає очевидною при проведенні передоплати на дату складання фінансової звітності (перша подія). При такому запису обороти по дебету рахунку 641 «Розрахунки за податками» нейтралізується оборотами по кредиту рахунку 644 «Податковий кредит», який у фінансовій звітності не буде відображеним. Для спрощення бухгалтерського обліку ПДВ «авансовий платіж» (передоплату), який здійснюється в різних податкових періодах доцільно визнавати за часом фактичної реалізації (принцип касового методу).

Складність та перманентна змінюваність підходів до розрахунків податків отримує й прояв при проведенні аналізу реального податкового навантаження на підприємство і оцінюванні впливу податкових платежів на його фінансово-економічні показники. Відсутність єдиної методики податкового навантаження в межах окремої національної економіки об'єктивно пов'язується з неможливістю її застосування для більшості підприємств, оскільки на практиці реально існують розбіжності у значеннях податкового навантаження для підприємств однієї або різних галузей. Проблематика запозичення зарубіжного досвіду для вироблення задовільної методики податкового навантаження для

сучасної української практики стає вкрай ускладненою через непрогнозований воєнний стан та умови повоєнної відбудови національної економіки.

Вітчизняними науковцями пропонуються різні підходи до оцінки податкового навантаження, основні розбіжності в яких стосуються вибору базового показника для його зіставлення з величиною податків (прибуток, виручка, додана вартість чи індикатор ринкової вартості бізнесу). У цьому контексті важливим залишається питання врахування в податковому аналізі прямих і непрямих податків. У багатьох методиках непрямі податки виключаються (враховуються лише частково), оскільки вважаються такими, що впливають лише на кінцевого споживача. Використання прибутку основним показником для встановлення податкового навантаження також не можна вважати цілком виваженим підходом з огляду на його обмежену питому вагу у складі джерел сплати податків. Показники обсягу реалізації та доданої вартості за своїм змістовим наповненням вважаються більш відповідними.

Використання показника доданої вартості у більшості методик обчислення індикатора про рівень податкового тиску на підприємство аргументується тим, що податки формуються саме на етапі створення цієї вартості. Загалом дослідження спрямовуються на вироблення адаптивної до умов національної економіки методики, яка б дозволяє не лише оцінити сам по собі податковий тиск, але й окреслити вплив змін податкової політики держави на фінансово-економічний потенціал підприємства. Методики податкового аналізу часто базуються на обчисленні абсолютного і відносного податкового навантаження, перша з яких визначає загальну суму податків без урахування джерела їх походження. створює основу для комплексного аналізу податкового навантаження і його впливу на фінансово-економічний стан підприємств. Вироблення адекватної системи обліково-аналітичного забезпечення та застосування різних підходів при аналізі податкового навантаження дозволяє сформулювати рекомендації щодо практичної реалізації податкової політики на рівні окремого суб'єкта господарювання. Інформаційно-аналітичну базу у сфері

оподаткування обхідно формувати у взаємозв'язку з іншими показниками діяльності вітчизняних підприємств як в умовах воєнного стану, так і з огляду на умови повоєнної відбудови національного господарства.

В реальних українських умовах за результатами податкового аналізу необхідним стає коригування прийнятої на підприємстві моделі (концепції) податкової політики і, відповідно, облікової політики підприємства. В розробках аргументується доцільність формування окремого розділу до Наказу про облікову політику «Організація обліку розрахунків з бюджетом за податковими платежами» [10]. Розробка відповідної до концепції управління підприємством та потреб податкового менеджменту облікової політики визначає принципи, методи та процедури ведення бухгалтерського обліку. Процес формування облікової політики на підприємстві для реалізації політики оподаткування передбачає визначення елементів обліку податкових розрахунків та визначення методики ведення аналітичного обліку за податками та зборами. При її розробці слід враховувати організаційні і методичні аспекти, що відповідають вимогам бухгалтерського та податкового законодавства.

Висновки. В умовах української воєнної економіки закономірним явищем стає змінюваність податкової політики держави, погляди на податкове навантаження підприємств та виконання ними податкових зобов'язань. В цих умовах, а також з огляду на очікувану повоєнну відбудову національного господарства актуалізуються питання впровадження у практику раціональної моделі податкового менеджменту, у якій значиму функцію відіграє інформаційна система обліку та аналізу. У цих умовах ціле орієнтована система обліково-аналітичного забезпечення управління податковими зобов'язаннями підприємства повинна спрямовуватись на адаптацію облікових процесів до нових вимог. У цій системі необхідним як ніколи стає оперативний моніторинг змін у податковому законодавстві з внесенням відповідних змін в системи обліку та контролю і оптимізації податкових платежів з урахуванням доступних пілг та особливостей воєнного періоду.

Обліково-аналітичне забезпечення управління податковими зобов'язаннями на підприємстві виконує функцію інтегрованої системи, що забезпечує формування інформаційної бази для визначення об'єктів оподаткування, аналіз податкових ризиків, планування та контроль за виконанням податкових зобов'язань, а також підтримку прийняття управлінських рішень, спрямованих на оптимізацію податкових платежів. Податкова звітність українських підприємств є не тільки важливим інструментом для аналізу структури податкових платежів, а в реальних умовах її значення зростає з точки зору демонстрації фінансової прозорості та соціально орієнтованого управління.

Список використаних джерел

1. Писаренко Т. М. Оцінювання податкового навантаження на діяльність суб'єктів господарської діяльності. *Галицький економічний вісник*. 2020. Т. 65, № 4. С. 114–120. DOI: https://doi.org/10.33108/galicianvisnyk_tntu2020.04.114.
2. Концева В., Антоненко Н., Карлова І. Обліково-аналітичне забезпечення оцінки податкового навантаження підприємства. *Економіка та суспільство*. 2021. № 29. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-29-12>.
3. Кононенко Л., Юрченко О. Фінансовий аналіз як інструмент оптимізації оподаткування підприємств. *Економіка та суспільство*. 2023. № 53. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-53-2>.
4. Савченко В. М., Кононенко Л. В., Пальчук О. В. Сучасний стан, проблеми та перспективи обліку розрахунків за податками та платежами некомерційних комунальних підприємств – закладів охорони здоров'я. *Економічний простір*. 2021. № 171. С. 99–105. DOI: <https://doi.org/10.32782/2224-6282/171-17>.

5. Вакулик Д. Податкові розрахунки: управлінський аспект. *Глобальні та національні тенденції у галузі наук про життя : збірник наукових праць*. Ніжин : НДУ Гоголя, 2022. С. 72–73. ISBN 978-617-527-258-9.
6. Краєвський В., Костенко О., Скорик М. Податковий аудит: зміст і дуальна функція обліку як об'єкта та засобу. *Підприємництво та інновації*. 2022. № 24. С. 123–128. DOI: <https://doi.org/10.32782/2415-3583/24.21>.
7. Побережець О. В., Гусєв А. О. Фінансовий аналіз як інструмент оптимізації податкового навантаження підприємства. *Ринкова економіка: сучасна теорія і практика управління*. 2020. № 3(46). С. 122–133. DOI: [https://doi.org/10.18524/2413-9998.2020.3\(46\).214217](https://doi.org/10.18524/2413-9998.2020.3(46).214217).
8. Мельничук Г. С. Організація та методика аналізу податкового навантаження на підприємство: теоретичні аспекти. *Збірник наукових праць Університету державної фіскальної служби України*. 2019. № 1. С. 159–175. DOI: <https://doi.org/10.33244/2617-5940.1.2019.159-175>.
9. Кононенко Л. В., Назарова Г. Б., Оришака О. В. Організація обліку і аудиту розрахунків за податками та платежами в умовах використання сучасного інформаційного забезпечення. *Вісник Чернівецького торговельно-економічного інституту. Економічні науки*. 2020. Вип. I–II (77–78). С. 202–210. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vchtei_2020_1-2_19.
10. Буткевич О. В. Формування облікової політики щодо розрахунків за податковими платежами. *Економічний простір*. 2021. № 171. С. 87–92. DOI: <https://doi.org/10.32782/2224-6282/171-15>.
11. Беляєва Л., Пеняк Ю., Карпова А. Організаційно-інформаційна модель обліково-аналітичного забезпечення розрахунків за податками. *Економіка та суспільство*. 2022. № 43. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/download/1702/1637>.
12. Могила І. Л. Принципи формування обліково-аналітичного забезпечення податкової інформації. *Scientific Notes of Lviv University of Business and Law*.

2024. № 40. С. 210–217. URL: <https://nzlubp.org.ua/index.php/journal/article/download/1100/980>.
13. Шкроміда Н., Лещук Г. Управління податковими зобов'язаннями підприємства: обліково-аналітичний аспект. *Сталий розвиток економіки*. 2025. № 2(53). С. 318–323. URL: <https://www.economdevelopment.in.ua/index.php/journal/article/download/1252/1205>.
14. Пшик Б., Стасишин А. Податкова політика суб'єктів господарювання в умовах воєнного стану в Україні. *Фінансовий простір*. 2024. № 1–2(53). С. 23–39. URL: <http://fp.lnu.edu.ua/index.php/fp/article/download/955/1239>.
15. Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо дії норм на період дії воєнного стану : Закон України від 15.03.2022 р. № 2120-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2120-20#Text>.
16. Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо особливостей оподаткування та подання звітності у період дії воєнного стану : Закон України від 24.03.2022 р. № 2142-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2142-20>.
17. Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законів України щодо особливостей оподаткування у період воєнного стану : Закон України від 30.06.2023 р. № 3219-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3219-20#Text>.
18. Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо особливостей оподаткування та подання звітності у період дії воєнного стану : Закон України від 03.03.2022 р. № 2118-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2118-20>.
19. Податок на прибуток : Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку № 17, затв. наказом Міністерства фінансів України від 28.12.2000 р. № 353. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z0047-01>